

Byla C-528/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. rugpjūčio 26 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Fővárosi Törvényszék (Sostinės apygardos teismas, Vengrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. liepos 19 d.

Pareiškėjas:

M.D.

Atsakovė:

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Budapesti és Pest Megyei Regionális Igazgatósága (Migracijos policijos nacionalinės generalinės direkcijos Regioninė Budapešto ir Pešto regiono direkcija, Vengrija)

Pagrindinės bylos dalykas

Trečiosios šalies piliečiui, kuris ilgą laiką teisėtai gyveno Vengrijoje ir yra Sąjungos piliečio šeimos narys (būtent nepilnamečio Vengrijos piliečio tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis), nacionalinio saugumo sumetimais nustatyto draudimo atvykti į šalį ir būti joje teisėtumo teisminė kontrolė.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 2008/115/EB 5, 11 bei 13 straipsnių ir SESV 20 straipsnio, siejami su Chartijos 7, 21, 24 ir 47 straipsniais, aiškinimas.

Teisinis pagrindas: SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai ir SESV 20 straipsnis, siejami su Chartijos 7, 20, 24 ir 47 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės praktika, pagal kurią iš dalies pakeistų teisės aktų taikymas išplečiamas ir jie taikomi pakartotinėms procedūroms, pradėtoms anksčiau iškeltose bylose priimta teismo nutartimi, ir dėl tų teisės aktų trečiosios šalies piliečiui – Sąjungos piliečio šeimos nariui – taikomos daug nepalankesnės procesinės taisyklės, todėl jis praranda asmens, kuris negali būti gražintas net dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar nacionalinio saugumo sumetimų, statusą, įgytą dėl ligotinio gyvenimo šalyje laikotarpio; vėliau atmetamas jo prašymas išduoti leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę remiantis ta pačia faktine situacija ir nacionalinio saugumo sumetimais; atimama jam išduota leidimo gyventi šalyje kortelė, uždraudžiama atvykti į šalį ir joje būti, per jokią procedūrą nevertinant jo asmeninių ir šeiminių aplinkybių (ypač, nagrinėjamu atveju, aplinkybės, kad jis taip pat išlaiko nepilnametį Vengrijos pilietį), o dėl tokių sprendimų arba išardoma šeima, arba Sąjungos piliečiai, kurie yra trečiosios šalies piliečio šeimos nariai, įskaitant nepilnametį vaiką, priverčiami išvykti iš valstybės narės?

2. Ar Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai ir SESV 20 straipsnis, siejami su Chartijos 7 ir 24 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės praktika, pagal kurią prieš nustatant trečiosios šalies piliečiui draudimą atvykti į šalį ir būti joje nenagrinėjamos jo asmeninės ir šeimines aplinkybės, nes šio asmens – Sąjungos piliečio šeimos nario – buvimas šalyje kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę tos šalies nacionaliniam saugumui?

Jeigu į pirmąjį arba antrąjį klausimus būtų atsakyta teigiamai:

3. Ar SESV 20 straipsnis ir Direktyvos 2008/115 5 ir 13 straipsniai, siejami su Chartijos 20 ir 47 straipsniais, taip pat Direktyvos 2008/115 22 konstatuojamąja dalimi, kurioje nustatyta pareiga pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, ir tos pačios direktyvos 24 konstatuojamąja dalimi, kurioje reikalaujama užtikrinti Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises ir principus, turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai nacionalinis teismas, remdamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimu, pripažįsta, kad valstybės narės teisė arba ja grindžiama užsieniečių reikalų institucijų praktika prieštarauja Sąjungos teisei, jis, nagrinėdamas draudimo atvykti į šalį ir būti joje teisinį pagrindą, gali kaip į pareiškėjo nagrinėjamoje byloje įgytą teisę atsižvelgti į tai, kad pagal *A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. I dėl asmenų, turinčių teisę laisvai judėti ir gyventi šalyje, atvykimo į šalį ir buvimo joje, toliau – 2007 m. Įstatymas Nr. I) pareiškėjas įvykdė reikalavimus, būtinus siekiant taikyti šio įstatymo 42 straipsnį, t. y. daugiau nei dešimt metų teisėtai gyveno Vengrijoje, ar tas teismas, tikrindamas nustatyto draudimo atvykti į šalį ir būti joje pagrindus, turi atsižvelgti į šeimines ir asmenines aplinkybes tiesiogiai remdamasis Direktyvos 2008/115 5 straipsniu, nes šiuo klausimu *A harmadik*

országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir buvimo joje (toliau – 2007 m. Įstatymas Nr. II) nieko nėra numatyta?

4. Ar valstybės narės praktika, pagal kurią byloje, iškeltoje trečiosios šalies piliečio – Sąjungos piliečio šeimos nario, jam naudojantis teise pateikti apeliacinį skundą, užsieniečių reikalų institucijos nevykdo galutinio teismo sprendimo, kuriame įpareigojama nedelsiant užtikrinti teisinę apsaugą nuo tų institucijų sprendimo vykdymo, motyvuodamos tuo, kad jau nurodė Šengeno informacinėje sistemoje (SIS II) paskelbti perspėjimą dėl draudimo atvykti į šalį ir būti joje, todėl trečiosios šalies pilietis – Sąjungos piliečio šeimos narys – negali asmeniškai pasinaudoti teise pateikti apeliacinį skundą arba atvykti į Vengriją visą bylos nagrinėjimo laikotarpį, kol bus priimtas galutinis sprendimas su juo susijusioje byloje, atitinka Sąjungos teisę, visų pirma Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje užtikrintą teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 20 straipsnis.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7, 20, 21, 24 ir 47 straipsniai.

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse, visų pirma 22 ir 24 konstatuojamosios dalys ir 5, 11 bei 13 straipsniai.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (2007 m. Įstatymas Nr. I dėl asmenų, turinčių teisę laisvai judėti ir gyventi šalyje, atvykimo į šalį ir buvimo joje) 33, 42 ir 94 straipsniai.

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir buvimo joje) 43, 44 ir 45 straipsniai.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 Pareiškėjas, Kosovo pilietybę turintis serbas, 2002 m. atvyko į Vengriją, kur gyvena su motina, savo partnere (Vengrijos piliete) ir 2016 m. gimusiu nepilnamečiu sūnumi (Vengrijos piliečiu). Pareiškėjas laisvai kalba vengrų kalba. Jį su šalimi sieja gyvenimo būdas, šeimos ir draugystės ryšiai. Jis yra šeimos

galva, turi įmonę, nekilnojamojo turto ir keletą transporto priemonių. Pareiškėjas netgi įsitvirtino kaip verslininkas Slovakijoje.

- 2 Nuo 2003 m. gegužės 31 d. pareiškėjas turėjo leidimą gyventi šalyje, kuris buvo kelis kartus pratęstas; vėliau jam išduota iki 2021 m. gegužės 20 d. galiojusi leidimo gyventi šalyje kortelė, nes jis turi nepilnametį vaiką – Vengrijos pilietį.
- 3 2018 m. birželio 12 d. pareiškėjas pateikė prašymą išduoti leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę; atsakovė atsisakė ją išduoti ir nurodė, kad pareiškėjo teisė gyventi šalyje yra pasibaigusi. Atsakovė savo sprendimą grindė *Alkotmányvédelmi Hivatal* (Konstitucijos apsaugos tarnyba, Vengrija) nuomone, kad dėl ankstesnės laisvės atėmimo bausmės (kurios vykdymas atidėtas), skirtos už pagalbą neteisėtai atvykti ir apsigyventi neleistinai kirtus sieną, pareiškėjo elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę nacionaliniam saugumui, todėl jis turi išvykti iš šalies.
- 4 Apeliacinį skundą nagrinėjęs teismas panaikino sprendimą, taip pat pirmojoje instancijoje priimtą sprendimą, ir įpareigojo užsieniečių reikalų institucijas pradėti naują procedūrą; šios institucijos negalėjo savo sprendimo grįsti Konstitucijos apsaugos tarnybos, kuri nagrinėjamoje byloje veikė ne kaip specializuota institucija, sprendimu. Minėtas teismas užsieniečių reikalų institucijoms nurodė vykdant naują procedūrą įvertinti visas bylos aplinkybes, visų pirma atsižvelgti į tai, kad pareiškėjas ir jo partnerė gyveno Vengrijoje kartu su nepilnamečiu vaiku, Vengrijos piliečiu.
- 5 Sprendimu, priimtu vykdant naują procedūrą, atsakovė panaikino pareiškėjo leidimo gyventi šalyje kortelę. Ji pabrėžė, kad atsižvelgiant į 2019 m. sausio 1 d. teisės aktų pakeitimus nauja procedūra buvo vykdoma pagal 2007 m. Įstatymo Nr. I 94 straipsnio 4 dalies b punktą, kuris yra imperatyvi nuostata. Be to, atsakovė pabrėžė, kad negali nukrypti nuo specializuotos institucijos nuomonių turinio ir neturi diskrecijos.
- 6 Pareiškėjo apeliacinis skundas *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) sprendimu buvo atmestas; jį patvirtino *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija), nurodęs, kad užsieniečių reikalų institucijos veikė neturėdamos jokios diskrecijos, nes pareiškėjo atveju buvo su nacionaliniu saugumu susijusių motyvų.
- 7 2020 m. rugsėjo 24 d. pareiškėjas išvyko iš Vengrijos. Atsakovė nustatė jam draudimą atvykti į šalį ir būti joje trejus metus ir nurodė į Šengeno informacinę sistemą (SIS II) įvesti perspėjimą dėl šio draudimo. Atsakovė pažymėjo, kad pagal 2007 m. Įstatymą Nr. II pareiškėjo, trečiosios šalies piliečio, buvimas šalyje kelia grėsmę Vengrijos nacionaliniam saugumui, todėl įpareigojimas jį grąžinti pripažintas proporcingu apribojimu, nepaisant to, kad jis turėjo galiojantį leidimą gyventi Slovakijoje.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 8 Pareiškėjas teigia, kad atsakovė pažeidė pareigą išsiaiškinti faktines aplinkybes, jas įvertinti ir pateikti motyvus, nes rėmėsi tik Konstitucijos apsaugos tarnybos pasiūlymu ir neatsižvelgė į Direktyvos 2008/115 11 straipsnį bei 2007 m. Įstatymo Nr. II 45 straipsnio 1 dalį, kuriuose reikalaujama įvertinti asmenines ir šeimines aplinkybes.
- 9 Atsakovė prašo skundą atmesti ir nurodo, kad sprendimą priėmė remdamasi imperatyviomis 2007 m. Įstatymo Nr. II 43 straipsnio nuostatomis, o pagal šias nuostatas užsienyje gyvenančiam trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio atvykimo į šalį ir buvimo joje kyla grėsmė nacionaliniam saugumui, turi būti taikomas savarankiškas draudimas atvykti į šalį ir būti joje; tose nuostatose taip pat numatyta, kad už nacionalinį saugumą atsakingų institucijų pasiūlymai yra privalomi. Be to, kadangi pareiškėjo leidimas gyventi, išduotas atsižvelgiant į jo šeimos ryšius, jau buvo panaikintas, atsakovė pagal teisės aktus taip pat neprivalėjo vertinti jo šeiminių aplinkybių.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindų aprašymas

- 10 Pagal 2007 m. Įstatymą Nr. I, galiojusį iki 2019 m. sausio 1 d., trečiųjų šalių piliečiai, kurie buvo Vengrijos piliečių, nepasinaudojusių laisvo judėjimo teise, šeimos nariai, galėjo gyventi Vengrijoje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir trečiųjų šalių piliečiai – Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybių piliečių, pasinaudojusių laisvo judėjimo teise, šeimos nariai.
- 11 Vis dėlto 2019 m. sausio 1 d. iš dalies pakeitus teisės aktus nustatyta, kad su trečiųjų šalių piliečių, kurie yra Vengrijos piliečių šeimos nariai, atvykimu į šalį ir buvimu joje susijusioms procedūroms, pradėtoms ir pakartotinai vykdomoms įsigaliojus įstatymui, kuriuo padaryti pakeitimai, taikomos 2007 m. Įstatymo Nr. II, o ne 2007 m. Įstatymo Nr. I nuostatos. Taigi nuo tada tokiems šeimos nariams taikomos nepalankesnės taisyklės ir jie prilyginami trečiųjų šalių piliečiams, neturintiems šeimos narių, kurie yra Vengrijos arba EEE valstybės narės piliečiai.
- 12 Be to, iš dalies pakeitus teisės aktus buvo galima nurodyti, kad trečiųjų šalių piliečiai, kurie yra Vengrijos piliečių šeimos nariai, ilgą laiką gyvenantys Vengrijoje, turi būti grąžinti dėl nacionalinio saugumo arba viešosios tvarkos ir saugumo sumetimų, nevertinant jų šeiminių ir asmeninių aplinkybių, taigi neatsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, įskaitant 2021 m. kovo 11 d. sprendimą *Belgijos valstybė (Nepilnamečio vaiko tėvo grąžinimas)* (C-112/20, EU:C:2021:197).
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar trečiųjų šalių piliečių, kurie yra Vengrijos piliečių šeimos nariai, ilgą laiką gyvenantys Vengrijoje, atveju iš dalies pakeistų teisės aktų turinys arba jų įgyvendinimo būdas atitinka Sąjungos piliečių teisę laisvai judėti ir gyventi šalyje,

įtvirtintą SESV 20 straipsnyje, ir išvestinę šeimos narių teisę, taip pat Chartijos 7, 21, 24 ir 47 straipsnius, siejamus su 2018 m. gegužės 8 d. Teisingumo Teismo sprendimu *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308).

- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad įstatymo, kuriuo padaryti pakeitimai, taikymas pakartotinėms procedūroms prieštarauja Sąjungos teisei, tačiau nagrinėjamoje byloje pagal *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) praktiką negalima netaikyti nacionalinės teisės.
- 15 Šis teismas taip pat klausia, ar galima atsižvelgti į aplinkybę, kad pareiškėjas šalyje teisėtai gyveno daugiau nei 10 metų pagal 2007 m. Įstatymo Nr. I 42 straipsnio 1 dalį, aktualią iki 2019 m. sausio 1 d., ir ar Direktyva 2008/115 turi būti aiškinama taip, kad jei buvo priimtas savarankiškas draudimas atvykti į šalį ir joje būti, šis teismas, nesant nacionalinių nuostatų, gali ne tik netaikyti nacionalinės teisės, bet ir savo sprendimą tiesiogiai pagrįsti direktyvos 5 straipsniu, siekdamas įvertinti šeimines ir asmenines aplinkybes.
- 16 Atsižvelgdamas į tai, kad nacionalinių teismų praktika šiais klausimais labai skiriasi, t. y. kad iš valstybės narės teisinės praktikos nėra akivaizdu, kaip teisingai taikyti Sąjungos teisę, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vadovaudamasis *acte claire* doktrina, mano, jog norint priimti sprendimą byloje reikia, kad būtų išaiškinta Sąjungos teisė.
- 17 Kadangi pareiškėjas, kuris šiuo metu yra Austrijoje, negali atvykti į Vengriją dėl draudimo atvykti į šalį ir būti joje, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į jo nepilnamečio vaiko interesus, prašo pateiktus klausimus nagrinėti skubos tvarka.